

րած պարսիկ երկու վիաներու մասունքներն ալ: Մասունց նաւակատիքը կը կատարէ Կիւրեղ Աղեքսանդրացի հայրապետը, որ նոյն ժամանակ Երուսաղէմ կը գտնուէր: Ահա՛ այս Մելանիայի Գառասնից վանքն է, որուն յետոյ կը տիրանայ հայ Մժէժ Գնունի մը կամ մարզպանը, և կամ բիւզանդական զօրավարը. բայց թէ ի՞նչ պարագաներու տակ, պատմականօրէն անձանօթ կը մնայ մեզ: Մժժավանքը շատ մօտ կը գտնուի վերև նկարագրուած Ս. Յովհ. Կարապետի վանքին, և թէ շատ կանուխէն մասամբ գրաւուած էր արաբացիներէն, ինչպէս յայտնի կ'ըլլայ վերի յիշատակարաններէն: Աստուածատուր եպօ. հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Մժժավանքի աւերակը. «Այս վանք է Նիւսիսային կողմն Ս. Կարապետի իբրև քարընկէց մի. հիմունք, չրջապատ որմոց միայն երևին այժմ. ի կեդրոնի կանգնեալ են արաբացիք գմբէթ և կոչէն ըստ բարբառոյ իւրեանց Գուպիք եղ արպայիև շուխսէ, գմբէթ 40 մարտիրոսաց՝ ըստ առաջին անուան իւրոյ ևւ մի մասն գերեզմանատուն գիւղականաց: Աստ ևւս գոն գերեզմանք նախնեաց մերոց, բայց ծածկեալ են արաբացիք»: (Ժմնկգրկն. Պատմութիւն Երուսաղէմի, Ա. հար. էջ 89):

Աւետման վանք հայոց

Այս վանքը կուսանաց յատուկ էր. գրաւոր ո՛րեւէ յիշատակարան չունինք: 1892ին, Զիթենեաց լերան վրայ երեւան ելած յունարէն գրով տապանագրէ մը յայտնի կ'ըլլայ թէ Հայք ունեցած են Աւետման անուամբ վանք մը: Այդ տապանագրին թարգմանութիւնը կը գնենք հոս. «Այս է սապակ սրբուհոյ Խարաղայի, մայր միանձնուհեաց Աւետման վանացն Հայոց» (R. B. 1892. էջ 571): Վանքին հայկական ըլլալուն տարակոյտ չկայ. միայն դատելով վանքին մեծաւորութիւն անունէն և հայ վանքի մը մէջ յունարէն լեզուի գործածութենէն՝ կը կարծենք թէ այս վանքը գոյութիւն ունէր հայերէն գրոց գիւտէն յառաջ, և թէ նոյն վանքի միանձուք անխտրաբար ամէն ազգէ կ'առնուէին, թէև սեպհականութիւնը ըլլար հայկական: Կը թուի թէ մինչև է. դարու սկիզբը կանգուն էր Աւետման վանքը. յորմէհետէ կործանուած էր Պարսիկներուն յարձակմանց հետեւանքով: Հաւանաբար նոյնն էր այս վանքը Հարսնց Վարժի մէջ յիշուած (Բ. հար. էջ 461) կուսանոցին հետ, որ Զիթենեաց լերան վրայ զըտ-